

Такризи

муқарризи расмӣ оид ба диссертатсияи Рабиев Раҳматулло Маҳмадуллоевич дар мавзӯи «Таҳияи таркиб ва технологияи шакли дору дар асоси моддаҳои фаъоли биологии чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илми фарматсевтӣ аз рӯи ихтисоси 14.04.01-
Технологияи тавлиди доруворӣ

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Ҷароҳат тибқи таълимоти муосир ҳамчун вайроншавии сатҳи پوست ё пардаҳои луобӣ мебошад, ки баъзан бофтаҳои амиқтар чойгиршуда низ зарар меёбанд. Таҳти мафҳуми «раванди ҷароҳат» маҷмӯи аксуламалҳои таҳҷой ё умумии организм фаҳмида мешаванд, ки аз ибтидои ҷароҳат то шифо ёфтани он идома меёбанд. Усули интихоби маводи доруворӣ ба истифодаи усулҳои таъбибат, ки дар ҳар зинаи таъбибати раванди ҷароҳат босамаранд, маъмул буда, чун анъана муҳлати тулонист, ки бозрасӣ намешаванд. Воситаҳои доруворӣ вобаста аз давраҳои мушаххаси раванди ҷароҳат истифода бурда мешаванд. Маводи доруворие, ки дар зинаи илтиҳоб истифода мешаванд бояд таъсири зиддимикробӣ, беобқунанда ва некролитӣ дошта бошанд. Доруҳое ки дар зинаи барқарорсозӣ ва азнавсозии захм ва эпителизатсия истифода мешаванд бояд хосиятҳои дигар низ дошта бошанд: равандҳои барқарорсозиро барангезанд, ба гранулятсия ва эпителизатсия мусоидат намоянд, бофтаҳои гранулятсиониро аз олудашавии микробии дуҷумбора пешгирӣ намуда, афзоиши микрофлораро фуру нишонанд.

Солҳои охир самти нави таъбибати ҷароҳатҳо дар шакли таҳияи маводи нави доруворӣ аслашон растанӣ рушд меёбад.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Рабиев Р.М., ки ба таҳияи маводи доруворӣ дар асоси ашёи хоми ватанӣ-ғиёҳи чойкаҳаки шахшул (*Hypericum scabrum L.*), ки дар Тоҷикистон мерӯяд ва гилҳои бентонитии қонҳои Тоҷикистон бахшида шудааст, вазифаи мубрам аст.

Мутобиқати диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ ва соҳаи илм, ки аз рӯи он ба Ҳимоя пешниҳод шудааст.

Эътимоднокии натиҷа ва хулосаҳое, ки аз қори диссертатсионии Рабиев Р.М. бармеоянд ба қори таҷрибавӣ бо истифодаи таҷҳизоти муосир асос ёфтааст. Инчунин усулҳои муосири таҳқиқоти физико химиявӣ, фармакотехнологӣ ва биологӣ истифода шуда, натиҷаҳои таҳқиқот қорқарди оморӣ шудааст.

Дар диссертатсия ҳамаи нуқтаҳои илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳо ба таври қофӣ асоснок шуда, мантиқан аз натиҷаҳои таҳқиқот бармеоянд. Дар рафти таҳқиқот шумораи зиёди сарчашмаҳои илмии ватанию хориҷӣ истифода шудааст.

Дараҷаи навгонии илмии натиҷаҳои диссертатсия ва нуқтаҳое ки ба Ҳимоя пешниҳод мешаванд

Дар диссертатсия маротибаи аввал натиҷаҳои таҳқиқи фитохимиявии ашё-чойкаҳаки шахшуле, ки дар Тоҷикистон мерӯяд ва фаъолнокии биологии он, таҳқиқи морфологию анатомии ғиёҳи мазкур, ки барои таҳияи дастури доруномавӣ асос шудаанд, оварда шудааст.

Бори аввал технологияи ҳосил намудани экстракти ғализи чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд ва малҳам дар асоси он ба таври назариявӣ асоснок шуда, ба таври таҷрибавӣ тасдиқ шудааст.

Навгонии таҳқиқот бо нахустпатенти Ҷумҳурии Тоҷикистон № ТҶ1234 «Малҳам барои табобати ҷароҳат» аз 21.06.2021 тасдиқ карда шудааст.

Нуқтаҳои асосие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд.

- натиҷаҳои таҳқиқи фармакогносии чойкаҳаки шахшуле, ки дар Тоҷикистон мерӯяд;
- натиҷаҳои таҳқиқи физикию химиявӣ ва фармакотехнологии экстракти ғализи чойкаҳаки шахшуле, ки дар Тоҷикистон мерӯяд;
- натиҷаҳои таҳияи малҳами ҷароҳатсиҳаткунанда ва зиддимикробӣ дар асоси моддаҳои фаъоли биологии чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд;
- натиҷаҳои таҳқиқи устувории малҳами экстракти ғализи растании чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд;
- муайян кардани нишондиҳандаҳои меъёрии сифати малҳами таҳияшуда;
- муайян кардани фаъолнокии фармакологии моддаҳои фаъоли биологии растании чойкаҳаки шахшул ва натиҷаҳои омӯзиши бехатарии малҳам дар асоси онҳо;

Аҳамияти назарияви ва илмию амалии таҳқиқот:

Аҳамияти назарияви ва илмию амалии таҳқиқот аз таҳқиқоти фармакогнозӣ ва таркиби химиявии растании чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд, иборат аст. Дурнамои истифодаи экстракти ғализи растании чойкаҳаки шахшул дар таркиби шаклҳои мулоими дору асоснок карда шудааст.

Технологияи экстракти ғализи растании чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд, таҳия шудааст. Дар асоси таҳқиқотҳои комплекси фармако-технологӣ, физико-химиявӣ ва фармакологӣ, таркиб ва технологияи малҳам таҳия шудааст, нақшаи технологӣ, лоиҳаи регламенти технологии истеҳсоли малҳами экстракти ғализи чойкаҳаки шахшул тартиб дода шудааст. Лоиҳаи дастури доруномавӣ таҳия шуда, аз ҷониби вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти рақами 23-00-01-21 «Гиёҳи чойкаҳаки шахшул» тасдиқ шудааст.

Истеҳсоли таҷрибавии малҳами экстракти ғализи чойкаҳаки шахшул мувофиқи лоиҳаи регламенти технологӣ дар шароити истеҳсоли саноатӣ дар ҶДММ «АПИТЕК» (санади апробатсия аз 20.09.2021 сол) ва Парки технологии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (санади татбиқ аз 13.09.2022 сол) санчида ва муқаррар карда шуд, ки технологияи таҳияшуда дар шароити истеҳсоли саноатӣ пурра иҷрошаванда буда мушкilot ба пеш намеорад.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар раванди таълими кафедраҳои технологияи фармасевтӣ, фармакогнозия ва ташкилу иқтисодиёти фарматсияи Донишгоҳи

давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино (санадҳои татбиқ дар раванди таълим №1 аз 21 юни соли 2021 ва №2 аз 21 юни соли 2021) татбиқ шудааст.

Шакли доруи таҳияшуда метавонад ҳамчун дору ба таври расмӣ ба қайд гирифта шавад, технологияи таҳияшуда барои истеҳсолкунандаҳои маводи дорувории растанигӣ манфиатнок бошад. Натиҷаҳои омӯзиши сифати малҳами «Скабробент» метавонанд дар лабораторияҳои назоративу таҳлилӣ истифода шаванд.

Интишори натиҷаҳои диссертатсия дар матбуоти илмӣ

Оид ба натиҷаҳои диссертатсия 15 кори илмӣ, аз ҷумла 1 нахустпатент, 4 мақола дар маҷаллаҳои тавсиянамудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 10 фишурда дар конференсияҳои илмию амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ нашр шуда, дар онҳо нуқтаҳои асосии диссертатсия инъикос ёфтаанд.

Мутобиқати диссертатсия бо талаботи КОА.

Диссертатсия ба таври анъанавӣ таҳия шудааст, аз муқаддима, 5 боб, хулоса ва феҳристи адабиёт иборат буда, дар 161 саҳифаи чопи компютерӣ навишта шудааст. Дар диссертатсия 11 расм, 28 ҷадвал ҷой дода шудаанд. Руйхати адабиёт 167 манбаъро дар бар мегирад, ки 11 манбаъ бо забонҳои хориҷианд.

Дар муқаддима муаллиф мубрамият, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқотро нишон дода, наwgонии илмӣ ва аҳамияти амалии кор, инчунин нуқтаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшавандаро овардааст.

Дар боби якум унвонҷӯ маълумоти сарчашмаҳои илмиро оид ба равандҳои асосии табобати ҷароҳат ва инфекцияҳои ҷароҳатӣ, шаклҳои дору дар асоси моддаҳои биологии растаниҳои оилаи ҷойкаҳакҳо (*Hypericum L.*), ҷабҳаҳои фармакотехнологӣ ва тиббию биологии таҳияи шаклҳои мулоими дору, инчунин истифодаи маъданҳои гилӣ таҳлил намудааст.

Дар боби дуюм - «Усулҳо ва объектҳои таҳқиқот» тавсифи объектҳои таҳқиқот, усулҳои асосии физикю химиявӣ, химиявӣ, фармакотехнологӣ, биофарматсевтикӣ ва биологӣ оварда шудаанд.

Боби сеюм ба таҳқиқи ботаникию фармакогносӣ ва микроскопии ҷойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд бахшида шудааст.

Дар боби чорум ба таври муфассал натиҷаҳои таҳқиқоти таҷрибавӣ оид ба таҳияи речай оптималии ҳосил намудани экстракти ғализи ҷойкаҳаки шахшул ва малҳам дар асоси он навишта шудааст. Таҳқиқоти таҷрибавии унвонҷӯ таҳияи экстракти ғализи ҷойкаҳаки шахшул, омӯзиши хосиятҳои фармакотехнологии ашё, интихоби экстрагент, андозаи зарраҳои ашё ва дигар шароитҳои технологияи ҳосилкунии экстрактро дар бар мегирад. Инчунин муаллиф натиҷаҳои таҳлили сифатӣ ва миқдории моддаҳои фаъоли биологиро дар таркиби экстракти ғализ ва малҳам нишон додааст. Дар боби мазкур инчунин натиҷаҳои таҳияи малҳам бо экстракти ғализи ҷойкаҳаки

шахшул ва нишондиҳандаҳои фармакотехнологии он исбот шудааст. Ба таври назариявӣ ва таҷрибавӣ нишон дода шудааст, ки истифодаи гилҳои бентонитии Тоҷикистон ҳамчун асоси малҳам қобили қабул аст.

Боби панҷум таҳқиқи биологии шакли доруи таҳияшударо дар бар мегирад. Муаллиф дар ҳамкорӣ бо олимони украинӣ таҳқиқи безарарии биологӣ ва таъсири фармакологии малҳамро бо экстракти ғализи чойкаҳаки шахшул таҳти номи шартии «Скабробент» гузаронидааст. Таҳқиқот нишон додааст, ки малҳами экстракти ғализи чойкаҳаки шахшул ба гуруҳи VI –и зарарнокӣ, яъне моддаҳои нисбатан безарар ($LD_{50} > 22800$ мг/кг) мансуб аст. Дар модели ҷароҳати ростхата нишон дода шудааст, ки малҳами экстракти ғализи чойкаҳаки шахшул нисбат ба доруи Вундехил, ки ба таври васеъ истифода мешавад, таъсири репаративии бештар дорад, инчунин дар вояҳои 1500 ва 2800 мг/кг ҳангоми ба пусти калламушҳо молидан дар давоми 30 рӯз ба равандҳои тропикӣ таъсири манфи намерасонад.

Дар боби шашум натиҷаҳои муҳокимаи кори диссертатсионӣ оварда шудаанд.

Дар хулосаҳо натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия тавсиф шуда, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии он пешниҳод шудаанд.

Дар замимаҳо нахустпатент «Малҳам барои табобати ҷароҳат», дастури доруномавии гиёҳи чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд, санадҳои татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот, санадҳои санҷиши регламент ҷой дода шудааст.

Мутобиқати автореферат бо нуктаҳои асосии диссертатсия

Автореферат мутобиқи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон навишта шудааст ва пурра мазмуну муҳтавои диссертатсияро инъикос мекунад.

Эродҳо оид ба кори диссертатсионӣ

Кори диссертатсиониро мусбат арзёбӣ намуда, зарур мешуморем, ки як қатор камбудии онро низ қайд намоем:

1. Муаллиф ҳамчун экстрагент концентратсияҳои гуногуни спирти этилро истифода намудааст. Ба андешаи мо муқоисаи дараҷаи экстракциякунонии спирти этил бо дигар экстрагентҳо ба мақсад мувофиқ мебуд.
2. Дар шарҳи адабиёт аз асарҳои олимони узбек ва қазок, ки гилҳои бентонитии гуногуни Осиёи Марказиро таҳқиқ кардаанд кам иқтибос оварда шудааст.
3. Аз матни диссертатсия мавҷудияти санади меъёрии тасдиқшуда оид ба гилҳои бентонитии Тоҷикистон маълум нест.
4. Дар матни диссертатсия ҳатогиҳои имлоӣ ва услубӣ вомехуранд.

Эродҳои мазкур принципаӣ набуда сатҳи кори Рабиев Раҳматулло Маҳмадуллоевичро, ки дар сатҳи баланди илмӣ иҷро шудааст коста намегардонад.

Хулоса

Кори диссертациони Рабиев Раҳматулло Маҳмадуллоевич дар мавзӯи «Таҳияи таркиб ва технологияи шакли дору дар асоси моддаҳои фаъоли биологии чойкаҳаки шахшул, ки дар Тоҷикистон мерӯяд», ки барои дарёфти дараҷаи илми номзади илмҳои фарматсевтӣ аз рӯи ихтисоси 14.04.01 – Технологияи тавлиди доруворӣ пешниҳод шудааст, кори илми анҷомёфта буда, ба ҳалли масъалаи мубрами технологияи фарматсевтӣ бахшида шудааст ва натиҷаҳои он барои илми фарматсия аҳамияти илмию амалӣ доранд.

Аз рӯи мубрамыат, сатҳи таҳқиқоти илмӣ, навгонии илмӣ ва аҳамияти амалии он дар фарматсия кори диссертациони Рабиев Раҳматулло Маҳмадуллоевич, ки барои дарёфти дараҷаи илми номзади илмҳои фарматсевтӣ пешниҳод шудааст, ба талаботи “Низомномаи намунавӣ дар бораи Шуроҳои диссертационӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, пурра мувофиқат мекунад ва муаллиф барои гирифтани дараҷаи илми номзади илмҳои фарматсевтӣ аз рӯи ихтисоси 14.04.01 – Технологияи тавлиди доруворӣ сазовор аст.

Муқарризи расмӣ:

Мудири кафедраи фармакогнозия ва стандартизатсияи маводи дорувории Институти фарматсевтии Тошканд, доктори илмҳои фарматсевтӣ, профессор,

Имзои профессор Н.Қ. Олимовро тасдиқ мекунам садори шӯъбаи кадрҳои институт

Н.Қ. Олимов

Р.У. Мирзоева

Маълумот барои тамос бо институти фарматсевтии Тошканд:

Нишонӣ: 734019, Ҷумҳурии Узбекистон, ш. Тошканд, ноҳияи Мирабад, кучаи Айбек №45. Тел: +998 (71)256-37-38, моб.: (+998) 946471847;
e-mail: sidametovazaunab81@gmail.com

Тарҷумаи ин матнро аз забони русӣ ба забони тоҷики ман, тарҷумон

Умарова Лайли, тарҷума кардаам, дурустии тарҷумаро тасдиқ мекунам.

Шаҳри Душанбе, Ҷумҳурии Тоҷикистон.

«01» сентябри соли 2023

Intourist TAJIKISTAN ЗАКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО "ИНТУРИСТ-ТАДЖИКИСТАН" ҶАМЪИЯТИ САҲОМИИ ПУШИДАИ "ИНТУРИСТ-ТОҶИКИСТОН" CLOSE STOCK COMPANY "INTOURIST-TAJIKISTAN" Address: 22 Shotomur str. Dushanbe city, Tajikistan Tel.: +992(44) 606-99-66, (37)221-09-46. Fax: (44)606-99-11	ТАРҶУМА ДУРУСТ АСТ
	TRANSLATION IS CORRECT
	ПЕРЕВОД ВЕРЕН
	DATE 01.09.2023
Signature	

<< 06 >> 09 соли 2023. Ман Абдурашадов Ҷ нотариуси

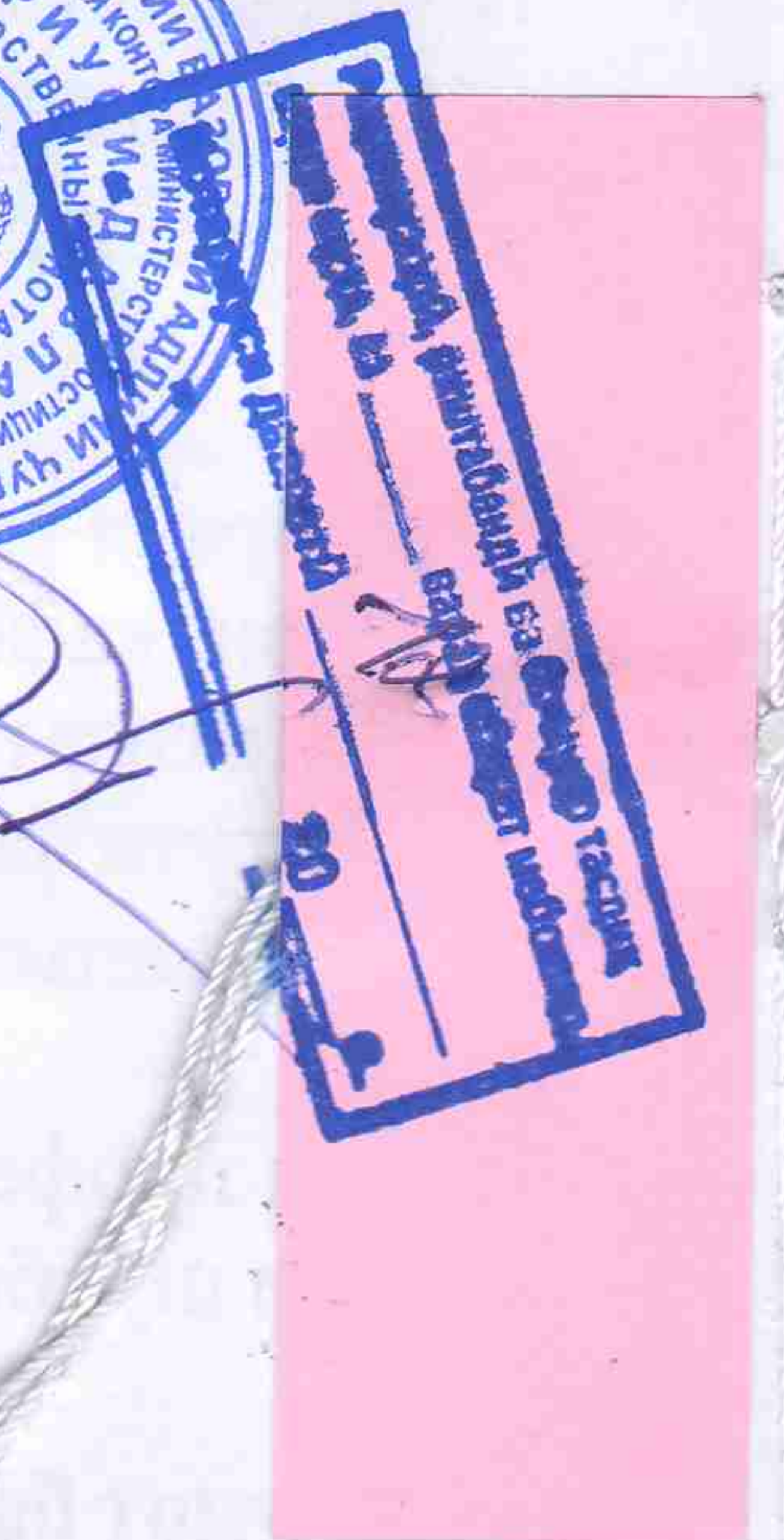
давлати Саридораи нотариалии давлатии Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, дурустии хамин нусхаро дар муқоиса бо ҳуҷҷати асл тасдиқ мекунам, дар ҳуҷҷат ҷойҳои тозакарда шуда калимаҳои ба таври илова навишта шуда, хат зада шуда ва дигар ҳел ислоҳҳои қайд карда шуда, ё худ ягон ҳел хусусиятҳои дигар мавҷуд нест дар айни замон аслияти имзои тарҷумони ба ман маълум УМАРОВА ЛАЙЛИ –ро ки тарҷума кардааст тасдиқ менамоям.

Дар феҳрист таҳти № 110-30936 ба қайд гирифта шудааст.

Бочи давлати ситонида шудааст _____

Нотариуси давлати

DATE	10/10/2023
REPERIOD BEHEN	
TRANSLATION IS CORRECT	
YATIHAMA DAVLATI	

info@notary.tj
Tajikistan

ОТЗЫВ

официального оппонента на диссертацию Рабиева Рахматулло Махмадуллоевича на тему «Разработка состава и технологии лекарственных форм на основе биологически активных веществ травы зверобоя шероховатого, произрастающего в Таджикистане», представленной к защите на соискание ученой степени кандидата фармацевтических наук по специальности 14.04.01 – Технология получения лекарств

Актуальность исследования. Рана в современной литературе определяется как нарушение целостности кожи или слизистых оболочек, вызванное механическим воздействием и сопровождающееся, как правило, повреждением глубже лежащих тканей или органов. Под раневым процессом понимается комплекс местных и общих реакций организма, которые развиваются с момента получения раны до ее заживления. Принцип подбора лекарственных средств и применения методов лечения, эффективных в той или иной фазе раневого процесса, практически отработан и традиционно не пересматривается в течение длительного времени. Медикаментозные средства используют в зависимости от конкретной фазы течения раневого процесса. Лекарственные средства, применяемые в фазе воспаления, должны оказывать антимикробный, дегидратирующий и некролитический эффекты. Препараты, используемые в фазах регенерации и реорганизации рубца с эпителизацией, должны обладать иными свойствами: стимулировать регенеративные процессы, способствуя росту грануляций и ускорению эпителизации, защищать грануляционную ткань от вторичной инфекции и подавлять рост микрофлоры. В последнее время получило развитие новое направление в совершенствовании местного лечения – разработка новых лекарственных средств растительного происхождения.

Таким образом, диссертационная работа Рабиева Р.М., посвящённой разработке лекарственной формы на основе местного сырья – травы зверобоя шероховатого (*Hypericum scabrum L.*), произрастающего в Таджикистане и бентонитовой глины таджикского месторождения является актуальной.

Соответствие диссертации специальности и отрасли науки, по которой она представлена к защите. Достоверность полученных результатов, выводов и заключений, вытекающих из диссертационной работы Рабиева Р.М., основана на проведении экспериментальной работы с использованием современных оборудований. Также обусловлена использованием в работе современных методов исследования, такие как физико - химических, фармако - технологических и биологических, выполнением статистической обработки полученных экспериментальных результатов.

В диссертации все научные положения, заключения и практические рекомендации достаточно обоснованы и логически вытекают из результатов исследования. В ходе исследования использован достаточный объем информационных источников, как отечественных, так и зарубежных.

Степень новизны полученных в диссертации результатов и научных положений, выносимых на защиту

В диссертационной работе впервые приведены результаты исследования фитохимического состава сырья – зверобоя шероховатого, произрастающего в Таджикистане и его биологическая активность, морфо-анатомическое исследование травы зверобоя шероховатого, послужившие основой для разработки фармакопейной статьи на исследуемое сырье.

Впервые теоретически обоснована и экспериментально подтверждена технология получения густого экстракта травы зверобоя шероховатого (ГЭТЗШ), произрастающего в Таджикистане и мази на его основе.

Новизна исследование подтверждена малым патентом Республики Таджикистан №ТJ 1234 «Мазь для лечения ран» от 21.06.2021.

Основные положения, выносимые на защиту:

- результаты фармакогностического исследования зверобоя шероховатого, произрастающего в Таджикистане;
- результаты физико-химических и фармако-технологических исследование ГЭТЗШ, произрастающего в Таджикистане;

- результаты разработки ранозаживляющей и антимикробной мази на основе БАВ зверобоя шероховатого, произрастающего в Таджикистане;
- результаты исследования стабильности ГЭЗШ, произрастающего в Таджикистане;
- результаты разработки показателей качества мази;
- результаты исследования биологической безвредности и специфической активности мази на основе БАВ зверобоя шероховатого.

Научная и практическая значимость результатов диссертации с указанием рекомендаций по их использованию

Заключается в фармакогностическом и фитохимическом исследовании зверобоя шероховатого (*Hypericum scabrum L.*), произрастающего в Таджикистане. Обоснованно перспективность использования густого экстракта зверобоя шероховатого в составе мягких лекарственных форм. Разработана технология густого экстракта травы зверобоя шероховатого произрастающего в Таджикистане.

В результате комплексного фармако - технологического, физико-химического и фармакологического исследования разработаны состав и технология мази с ГЭЗШ, составлена технологическая схема и технологический регламент производства разработанной лекарственной формы. Проект ФС утверждён уполномоченным органом Министерства здравоохранения и социальной защиты Республики Таджикистан (ФС 23-00-01-21 «Трава зверобоя шероховатого»).

Апробация технологического регламента проведена на базе ООО «АПИТЕК» (акт апробации от 20.09.2021) и технологического парка Таджикского национального университета (акт апробации от 13.09.2022) и установлено, что разработанная технология в промышленных условиях полностью воспроизводится и не вызывает затруднений.

Материалы исследования внедрены в учебный процесс кафедр фармацевтической технологии по теме «Технология получения лекарственных средств растительного происхождения» (Акт внедрения в

учебный процесс от 21. 06. 2021 г.) и на кафедре фармакогнозии и ОЭФ по теме: «Использование лекарственных растений в фармацевтической технологии» (Акт внедрения в учебный процесс от 21. 06. 2021 г.) Таджикского государственного медицинского университета им. Абуали ибни Сино.

Исследованная лекарственная форма может быть зарегистрирована как лекарственный препарат, а разработанная технология может представлять интерес для производителей лекарственных препаратов из растительного сырья. Результаты изучения характеристик подлинности мази «Скабробент» и его компонентов, могут быть использованы в контрольно –аналитических лабораториях.

Публикация результатов диссертации в научной печати. По теме диссертации опубликовано 15 научных трудов, из них 4 - в рецензируемых журналах, рекомендуемых ВАК при Президенте РТ, 10 тезисов докладов на научно-практических конференциях и получен малый патент на изобретение.

Соответствие оформления диссертации требованиям ВАК. Диссертация оформлена традиционно и изложена на 163 страницах, состоит из введения, общей характеристики работы, обзора литературы, материала и методов исследования, трех глав экспериментальных исследований, заключения, списка литературы, приложений. Диссертационная работа содержит 11 рисунков и 28 таблиц. Список литературы включает 167 источника, из них 11 на иностранных языках.

По введении автором приводится актуальность, цели и задачи исследования, сформулированы научной новизны и практическая значимость работы, а также основные положения, выносимые на защиту.

В первой главе автор приводит основные направления лечения ран и раневых инфекций, лекарственные формы на основе биологически активных веществ растений рода *Nuragicum L.*, фармако- технологические и медико-биологические аспекты разработки мягкой лекарственной формы, а также использованию глинистых минералов.

Вторая глава – «Материал и методы исследования». В данной главе приведены характеристика и описание объектов исследования, основных физико-химических, химических, фармако-технологических, биофармацевтических и биологических методов.

Третья глава посвящена ботанико-фармакогностическому и микроскопическому исследованию *Hypericum L.*, произрастающего в Таджикистане.

В четвертой главе подробно изложены результаты экспериментальных исследований по разработке оптимального режима получения ГЭЗШ, мази на его основе. Экспериментальные исследования автора состоят из разработки густого экстракта зверобоя шероховатого, с последующим изучением фармако-технологических параметров сырья, выбор экстрагента, степени измельченности сырья и других условий получения экстракта. Также автором приводятся результаты качественного, количественного анализа биологически активных веществ в составе ГЭЗШ и лекарственной формы. Кроме того, в главе представлены результаты разработки технологии мази ГЭЗШ и ее фармако-технологические параметры. Теоретически и экспериментально обоснована целесообразность использования бентонитовых глины таджикского месторождения в качестве мазевой основы.

Пятая глава включает биологические исследования разработанной лекарственной формы. Авторам совместно с украинскими исследователями проведены исследования по биологической безвредности и специфической фармакологической активности мази с ГЭЗШ под условным названием «Скабробент». Проведенные исследования доказали, что мазь с ГЭЗШ относится к VI классу токсичности – относительно безвредные вещества ($LD_{50} > 22800$ мг/кг). На модели линейной резаной раны установлено, что мазь с ГЭЗШ проявляет выраженную репаративную активность по сравнению с широко применяемым препаратом Вундехил, а также в дозе 1500 и 2800 мг/кг при накожном нанесении в течение 30 дней крысам не оказывает отрицательного воздействия на трофические процессы.

В шестой главе представлены обсуждения результатов диссертационной работы.

В выводах описаны основные научные результаты диссертации и рекомендации по их практическому использованию.

В приложениях приведены патент на «Мазь для лечения ран», Фармакопейная статья на траву зверобоя шероховатого, произрастающего в Таджикистане, акты внедрения результатов исследования, акты апробации лабораторного регламента.

Соответствие автореферата основным положениям диссертации

Автореферат оформлен в соответствии с требованиями Высшей Аттестационной Комиссии при Президенте Республики Таджикистан и полностью отражает содержание диссертационной работы.

Замечания по диссертационной работе

Положительно оценивая диссертационную работу, следует остановиться на некоторых ее недостатках:

1. Автором в качестве экстрагента исследованы различные концентрации этилового спирта. На наш взгляд было бы целесообразно сравнение экстракционной способности этилового спирта с другими экстрагентами.

2. В обзоре литературы недостаточно ссылок на работы узбекских и казахских ученых, которые исследовали бентонитовые глины различных месторождений Центральной Азии.

3. Из текста диссертации неясно, имеется ли утвержденный нормативный документ на бентонитовые глины таджикских месторождений.

4. В тексте диссертационной работы имеются отдельные стилистические неточности, опечатки и неудачные выражения;

Отмеченные замечания не принципиальные и не влияют на общую положительную оценку работы Рабиева Р.М., выполненной на высоком научно-методическом уровне.

Заключение

Диссертационная работа Рабиева Рахматулло Махмадуллоевича «Разработка состава и технологии лекарственных форм на основе биологически активных веществ травы зверобоя шероховатого, произрастающего в Таджикистане», представленная на соискание ученой степени кандидата фармацевтических наук по специальности 14.04.01 – Технология получения лекарств является завершённой научной квалификационной работой, содержащей решение актуальной задачи технологии получения лекарств, результаты которой имеют теоретическое и практическое значение для фармацевтической науки.

По актуальности, научной новизне, практической значимости и достоверности полученных результатов диссертационная работа Рабиева Рахматулло Махмадуллоевича соответствует требованиям раздела 3 п. 31, 33, 34 «Порядка присуждения ученых степеней», утвержденного постановлением Правительства Республики Таджикистан от 30.06.2021 г., № 267, предъявляемым к кандидатским диссертациям, а её автор заслуживает присуждения ученой степени кандидата фармацевтических наук по специальности: 14.04.01 – Технология получения лекарств.

Официальный оппонент:

Заведующая кафедрой
фармакогнозии и стандартизации
лекарственных средств

Ташкентского фармацевтического
института, д.фарм.н., профессор

ToshFarmi Xъ boshlig'i

Н.К. Олимов

Подпись профессора Олимова Н.К., заверяю
Нач. отдела кадров института

Н.М. Пратова

Контактная информация Ташкентского фармацевтического института:
Почтовый адрес: 734019, Республика Узбекистан, г. Ташкент, Мирабадский район, улица Айбека №45. Тел: +998 (71)256-37-38, моб.: (+998) 946471847;
e-mail: sidametovazaynab81 @gmail.com